

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก

พันจ่าเอก อนุลักษณ์ ทองสุก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ อดุลักษณ์ ทองสุก จบนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

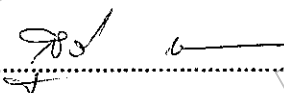
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี สรรเสริญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลี ทองวิเชียร)

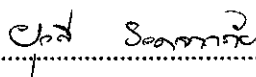
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี สรรเสริญ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุวดี รอดจากภัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 1๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2550

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิ ศรเสริญ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี รวมทั้งสนับสนุนให้กำลังใจ และเอาใจใส่เป็นอย่างดีแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังนี้คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุที ทองวิเชียร อาจารย์วรรณรัตน์ ลาวัณย์ คุณอารีวรรณ เปสตัน คุณสุรภา สุขสวัสดิ์ และคุณวรลณี วิริยานันตะ ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ให้การตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามรวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดและผู้เกี่ยวข้อง ทั้ง 7 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้อำนวยความสะดวก และพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา พี่สาวที่เป็นกำลังใจ และครอบครัวสุนทรเวชพงษ์ ที่ให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา โดยเฉพาะกำลังใจที่ดียิ่งจาก นาวาตรีหญิงระวิพรรณ สุนทรเวชพงษ์ เด็กชายภูหิน และเด็กชายภูฟ้า ทองสุก ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ประโยชน์ทั้งหลายซึ่งเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บุพการี

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยบูรพาที่สนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

พันจ่าเอก อนุลักษณ์ ทองสุก

45923018: สาขาวิชา: การพยาบาลชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลชุมชน)

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน/ พยาบาลวิชาชีพ/ หน่วยบริการระดับปฐมภูมิ

อณุลักษณ์ ทองสุก: ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก (FACTORS AFFECTING PERFORMANCE OF PROFESSIONAL NURSES IN PRIMARY CARE UNITS, EASTERN REGION) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รัชนี สรรเสริญ, Ph.D., วิจารณ์พร หล่อสุวรรณกุล, กศ.ค. 198 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก จำนวน 251 คน กลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 แบบวัดทัศนคติต่อนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ด้านบริการพยาบาล แบบสอบถามความพึงพอใจของทรัพยากร และ แบบสอบถามบรรยากาศขององค์กรและแบบสอบถามการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .80, .91, .92, .87, .93, .91 ตามลำดับระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 22 กันยายน 2549 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านสนับสนุนการพึ่งตนเองของประชาชน ด้านการรักษายาบาลและด้านการฟื้นฟูสภาพ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. การรับรู้บทบาทหน้าที่ด้านบริการพยาบาล บรรยากาศขององค์กรและความพึงพอใจของบุคลากร เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนาย การปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออกได้ร้อยละ 20.7 ($R^2 = .207, p < .05$) ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

การปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ = .371 (การรับรู้บทบาทหน้าที่ด้านบริการพยาบาล) + .169 (บรรยากาศขององค์กร) + .125 (ความพึงพอใจของบุคลากร)

45923018: MAJOR: COMMUNITY NURSING; M.N.S. (COMMUNITY NURSING)

KEYWORDS: PERFORMANCE/ PROFESSIONAL NURSE/ PRIMARY CARE UNIT

ANULUX THONGSOOK: FACTORS AFFECTING PERFORMANCE OF
PROFESSIONAL NURSES IN PRIMARY CARE UNITS, EASTERN REGION. ADVISORY
COMMITTEE: RACHANEE SUNSERN, Ph.D., WICHITPORN LAUSUWANAGOON, Ed.D.
198 P. 2007.

The purpose of this research was to study factors affecting performance of professional nurses in primary care units, eastern region. A stratified random sampling method was used to recruit 251 professional nurses in this region. The research instruments consisted of Demographic form, Knowledge of National health Law (2002) questionnaire, Attitude towards Universal Health Coverage questionnaire, Role perception questionnaire, Administrative resources questionnaire, Organizational climate questionnaire and Performance of profession nurse questionnaires. The reliability were .80, .91, .92, .87, .93, and .91 respectively. The data were collected from August 22 to September 22, 2006. Descriptive statistics and stepwise multiple regression were employed to analyze the data.

The results of the study were as follows:

1. The overall performance of professional nurses in primary care units, eastern region was rated at high level, when classified aspect by aspect, they were at the high level every aspect that were health promotion, health protection, empowerment, health care, and rehabilitation.
2. Role perception, organizational climate and man resource were the factors that could predict 20.7 % of performance of professional nurse in primary care units ($R = .207, p < .05$).

The performance of professional nurses in primary care units could be transformed in terms of standardize score formula as follows:

The performance of professional nurses in primary care units = .371 (Role perception)
+ .169 (Organizational climate) + .125 (Man resource)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัยและเหตุผลสนับสนุน.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจากการวิจัย.....	12
ขอบเขตของการวิจัย.....	12
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
ระบบบริการพยาบาลระดับปฐมภูมิ.....	17
การปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ.....	27
แนวคิด PRECEDE Framework.....	34
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	95
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	95
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	101
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	102
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	103

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	104
4 ผลการวิจัย.....	105
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	125
สรุปผลการวิจัย.....	125
อภิปรายผล.....	128
ข้อเสนอแนะ.....	134
บรรณานุกรม.....	136
ภาคผนวก.....	145
ภาคผนวก ก.....	146
ภาคผนวก ข.....	153
ภาคผนวก ค.....	175
ภาคผนวก ง.....	188
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	198

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง.....	96
2	จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 251).....	106
3	จำนวนและร้อยละของระดับความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพ แห่งชาติของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (n = 251).....	108
4	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับของทัศนคติต่อนโยบาย หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามรายด้าน และภาพรวมทั้งหมด (n = 251).....	109
5	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้บทบาทหน้าที่ ด้านบริการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ระดับความเพียงพอของทรัพยากรในหน่วย บริการระดับปฐมภูมิ ระดับบรรยากาศขององค์กรและระดับการปฏิบัติงานของพยาบาล วิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (n = 251).....	111
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายตัวแปรระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้บทบาทหน้าที่ ความเพียงพอของทรัพยากรและบรรยากาศขององค์กรกับการปฏิบัติงานของพยาบาล วิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (n = 251).....	115
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายด้านของแต่ละตัวแปรได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ. ทัศนคติด้านการบริหาร ด้านการบริการ ด้านผู้ปฏิบัติงาน การรับรู้บทบาทหน้าที่ ด้านบริการพยาบาล ความเพียงพอของทรัพยากรด้านบุคลากร ด้านอุปกรณ์ ด้านงบประมาณและบรรยากาศขององค์กร กับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (n = 251)	117
8	ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายของตัวทำนายการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ในศูนย์สุขภาพชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	119
9	สัมประสิทธิ์การทำนายของตัวทำนายการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในหน่วย บริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	120
10	จำนวนและร้อยละของปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาของ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน ในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก.....	176
12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของทัศนคติต่อนโยบายหลักประกันสุขภาพ ถ้วนหน้าของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก จำแนกตามรายด้าน รายข้อ และภาพรวมทั้งหมด (n = 251).....	177
13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการรับรู้บทบาทหน้าที่ด้านบริการ พยาบาลของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก จำแนกตามรายข้อ และภาพรวมทั้งหมด (n = 251).....	180
14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของทรัพยากรในหน่วยบริการ ปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก จำแนกตามรายด้าน รายข้อ และภาพรวมทั้งหมด (n = 251)..	182
15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบรรยาการขององค์กรที่พยาบาลวิชาชีพ ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิภาคตะวันออก จำแนกตามรายข้อและภาพรวม ทั้งหมด (n = 251).....	184
16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพใน หน่วยบริการระดับปฐมภูมิเขตภาคตะวันออก รายด้าน รายข้อ และภาพรวมทั้งหมด (n = 251).....	185

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	16
2 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดหลักของศาสตร์ทางการพยาบาล.....	28
3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ.....	29
4 การดำเนินงานตามกระบวนการของ PRECEDE Framework.....	35
5 แสดงการประยุกต์กรอบแนวคิด PRECEDE Framework เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ในเด็กวัยรุ่น.....	36
6 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ PRECEDE.....	37
7 แสดงการวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพและปัจจัย ด้านการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในศูนย์สุขภาพชุมชน.....	47
8 กระบวนการรับรู้.....	73
9 กระบวนการรับรู้ของเซอร์เมอร์ฮอร์น และคณะ.....	74
10 กระบวนการรับรู้บทบาทของคาสท์ และ โคเซนวิก.....	75